

Till

Miljödepartementet

m.remisser@regeringskansliet.se

annika.lofgren@regeringskansliet.se

Remissvar angående dnr M2020/00078/Ke - Hållbar slamhantering, betänkande SOU 2020:3

Ekologiska Lantbrukarna lämnar härmed synpunkter på remissen om en hållbar slamhantering. Vi menar inledningsvis att arbetet mot mera hållbara och cirkulära avloppssystem behöver styras av en helhetssyn och ett övergripande systemperspektiv, något som utredningen tyvärr inte haft mandat att jobba med. Utredningens kommittédirektiv har varit så snäva att dess förslag blivit teknikstyrande suboptimeringar som inte bör genomföras utan ytterligare utredningar.

Regeringen efterfrågar synpunkter på utredningens alternativ. Ekologiska Lantbrukarna förespråkar betänkandets alternativ 2, med ett förbud mot spridning av avloppsslam, men med undantag för spridning av avloppsfraktioner och avloppsprodukter av god kvalitet på jordbruksmark. Ekologiska Lantbrukarna är starkt kritiska till alternativ 1, med ett totalt förbud av spridning av avloppsslam. Detta skulle kraftigt förhindra det arbete som nu sker för att kunna sluta kretsloppen och få en mer hållbar matproduktion.

I dagens regelverk för ekologisk produktion är gödsling med avloppsslam, humanurin eller humanfekalier inte tillåtet. Men i takt med att tekniken för rening blir bättre och bättre höjs allt fler röster om att ändra detta. En central princip i ekologisk produktion är just lokala kretslopp. Idag används en mängd olika gödselmedel på ekologiska gårdar. Vanligast är att använda stallgödsel från den egna gården eller inköpt från andra ekologiska eller konventionella gårdar. Växtodlingsgårdar och trädgårdsodling som inte har tillgång till stallgödsel har möjlighet att använda andra gödselmedel, s.k. specialgödselmedel. Dessa kommer i

stor utsträckning från slaktrester från konventionell djurhållning, och det är en central fråga för ökad hållbarhet inom ekoodlingen att minska det beroendet.

I ett långsiktigt perspektiv finns det resurser i avloppsfraktionerna som motsvarar upp till 20-45% av det kväve, fosfor och kalium som idag importeras till svenska gårdar (konventionella i första hand). En hållbar livsmedelsproduktion behöver bygga på att sluta kretsloppen, något som idag inte sker då livsmedelsproduktionen i stort sett är ett enkelriktat flöde från land till stad.

En slutsats i det samlade arbetet för en mer hållbar ekoproduktion - Eko 3,0 - är att växtnäringsförsörjningen behöver bli mer långsiktigt hållbar genom att näringsämnen, som kväve, fosfor och andra mineralämnen, återcirkulerar från livsmedelssystemet tillbaka till jordbruksmarken, vilket idag sker i mycket liten utsträckning.

Tidigare kunde t ex humanurin tillåtas i KRAV-certifierad produktion om insamlingssystemet beskrevs och om det fanns en nära anknytning mellan ett fåtal hushåll och brukningsenheten (KRAV, 2009). Det var också tillåtet enligt KRAVs regler att sprida avloppsfraktioner från det egna hushållet på sin egen mark. Efter en omtolkning av EU-reglerna under 2010-talet drog Jordbruksverket tillbaka denna möjlighet till småskaligt kretslopp av näring från enskilda avlopp. Men frågan är levande inom ekorörelsen och vi vet idag att det går att rena och sortera fraktioner för att inte riskera spridning av tungmetaller och hormonstörande ämnen.

Ekologiska Lantbrukarna stödjer därför utredningens slutsats att de nationella regelverken för användning av organiska gödselmedel bör ses över med enhetliga utgångspunkter för riskhantering och reglering och att ett regelverk tas fram för ansvarsfull användning av avloppsfraktioner, avloppsprodukter och organiska gödselmedel vid tillverkning av jord och vegetationsskikt samt att sådan användning då tillåts.

Grunden för vidare arbete bör avslutningsvis vara en vision om ett cirkulärt samhälle, där systemperspektiv på en hållbar livsmedelskedja tillämpas snarare än teknikstyrning samt åtgärder nedströms i avrinningsområdet.

Stockholm, 25 maj 2020

Anders Lunneryd, Ordförande

Sofia Sollén-Norrlin, verksamhetsledare